

Primjena rezolucija o ženama, miru i bezbjednosti u reformi sektora bezbjednosti

Šta su to rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti?

Zbog čega su rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti bitne za RSB?

Na koji se način rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti mogu primijeniti na RSB?

Pitanja vezana za žene, mir i bezbjednost koja su bitna za procjenu RSB-a

Dodatne informacije

Jasno je prepoznata činjenica da reforma sektora bezbjednosti (RSB) treba da zadovolji različite bezbjednosne potrebe muškaraca, žena, mladića, dječaka, djevojaka i djevojčica. Integracija rodnih pitanja takođe predstavlja ključnu pretpostavku djelotvornosti i preuzimanju odgovornosti unutar sektora bezbjednosti, kao i uspostavljanja lokalnog vlasništva i legitimiteta nad procesima reforme sektora bezbjednosti.

Savjet bezbjednosti UN-a je nedavno usvojio određeni broj rezolucija u kojima se govori o potrebi da se u procesima RSB-a uzmu u obzir specifične bezbjednosne potrebe žena, djevojaka i djevojčica i da se promoviše učešće žena u ovim procesima.

Ovaj Praktikum se zasniva na opširnijem Priručniku, a zajedno čine **Set priručnika o rodnim pitanjima i RSB-u**. Pošto mu je namjena da onima koji kreiraju politiku i koji se praktično bave pitanjima RSB-a obezbijedi osnovne informacije o rodu, ovaj Set priručnika sadrži 13 Priručnika sa odgovarajućim Praktikumima - vidi *Dodatne informacije*.

Šta su to rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti?

Od 2000. godine, Savjet bezbjednosti UN-a je usvojio četiri rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti:

Rezolucija 1325 Savjeta bezbjednosti UN-a, usvojena u oktobru 2000. godine, prepoznaje specifične uticaje koji oružani sukobi imaju na žene, kao i značajan doprinos koji žene daju bezbjednosti i pomirenju. Ona se zalaže za veću zastupljenost žena u sprječavanju sukoba i upravljanju konfliktom. Posebna pažnja je posvećena potrebi da se rodna perspektiva uvrsti u sprovođenje mirovnih sporazuma; u procese razoružavanja, demobilizacije i reintegracije boraca (RDR) i obuku za pripadnike mirovnih misija.

Rezolucija 1820 Savjeta bezbjednosti UN-a, usvojena u junu 2008. godine, poziva države da preduzmu posebne mjere na zaštiti žena, djevojaka i djevojčica od seksualnog nasilja u oružanim sukobima, da im se omogući pristup institucijama pravosuđa i pruži pomoć kao žrtvama nasilja. Ona naglašava ulogu koju pripadnici mirovnih misija imaju u zaštiti civila i zalaže se za povećanje broja žena u mirovnim misijama. Od UN-a se zahtijeva da, uz konsultacije sa ženama i organizacijama žena, razvije mehanizme u okviru procesa RDR-a i RSB-a kojima bi se žene zaštitile od nasilja.

Rezolucija 1888 Savjeta bezbjednosti UN-a, usvojena u septembru 2009. godine, i njome se dalje insistira na sprječavanju seksualnog nasilja u oružanim sukobima. Ona se zalaže za uključivanje pitanja seksualnog nasilja u mirovne procese, u sporazume za RDR i RSB i reformu pravosuđa. Njome se uspostavljaju novi mehanizmi u okviru UN-a kojima se rješavaju slučajevi seksualnog nasilja u sukobima. Kao prioritet je još jednom naglašeno učešće žena u procesima odlučivanja, kao i uključivanje ženskog osoblja u misije pod vođstvom UN-a.

Rezolucija 1889 Savjeta bezbjednosti UN-a, usvojena u oktobru 2009. godine, proširuje fokus Savjeta bezbjednosti na učešće žena u izgradnji mira, pri čemu se naglašava njihova ključna uloga u političkom i ekonomskom odlučivanju. Ona se zalaže za uključivanje rodnih pitanja u sve procese oporavka u postkonfliktnom periodu; finansiranje i kreiranje programa za sprovođenje aktivnosti na jačanju položaja žena; specifične strategije u sprovođenju zakona i u pravosuđu, kojima će se zadovoljiti bezbjednosne potrebe i prioritete žena, djevojaka i djevojčica.

Zbog čega su rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti bitne za RSB?

RSB je proces koji za cilj ima da omogući da oni koji pružaju bezbjednosne i pravosudne usluge:

- pruže efikasne i djelotvorne usluge iz oblasti bezbjednosti i pravosuđa kojima se zadovoljavaju potrebe ljudi;
- budu odgovorni pred državom i njenim stanovništvom;
- rade u okviru demokratske uprave, bez diskriminacije i uz puno poštovanje ljudskih prava i vladavine prava.

Geneva Centre for the
Democratic Control of
Armed Forces (DCAF)

Odjeljak 1

Načini na koji se može povećati učešće žena u RSB-u

- Uključiti predstavnike ministarstva za pitanja žena.
- Uključiti predstavnice mreža organizacija žena.
- Organizovati konsultacije sa ženama i ženskim grupama.
- Tražiti mišljenje od stručnjaka za rodna pitanja.
- Uključiti „stručnost za rodna pitanja“ u kriterijume koji se koriste pri odabiru članova odgovarajućih timova i komisija.

Sektor bezbjednosti obuhvata: oružane snage, policiju, obavještajne službe, graničnu upravu, carinu, pravosudne i kaznene institucije, vaninstitucionalne bezbjednosne snage, institucije običajnog prava, kao i učesnike koji imaju ulogu u upravljanju i nadzoru nad kreiranjem i sprovođenjem bezbjednosti, poput ministarstava, parlamenata, kancelarija ombudsmana, komisija za ljudska prava i organizacija civilnog društva (OCD).

Rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti su važne za RSB jer:

- Rješavanje različitih bezbjednosnih potreba žena, muškaraca, djevojaka, mladića, djevojčica i dječaka i omogućavanje jednake zastupljenosti žena i muškaraca u procesu odlučivanja sve se više prepoznaje kao nešto što je od suštinskog značaja za uspješnu RSB. Od suštinskog je značaja da se omoguće lokalno vlasništvo i djelotvorno pružanje bezbjednosnih usluga, kao i bolji nadzor i odgovornost.
- Rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti omogućavaju postojanje normativnog okvira, koji je podržan sa međunarodnog nivoa, za promovisanje ljudskih prava žena, djevojaka i djevojčica tokom sukoba i u postkonfliktnim situacijama.
- UN, Evropska unija, Afrička unija, NATO i ostale međunarodne i regionalne organizacije koje su uključene u pružanje podrške RSB-u, ove rezolucije koriste kao smjernice i standarde, a mnoge zemlje svoju politiku nacionalne bezbjednosti i razvoja zasnivaju na njima.

Na koji se način rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti mogu primijeniti na RSB?

Politike nacionalne bezbjednosti, odbrane i RSB-a

Rezolucijama o ženama, miru i bezbjednosti se poziva na ravnopravno i potpuno učešće žena u procesu kreiranja politike na svim nivoima, integraciju rodni pitanja i uspostavljanje strategija kojima se rješavaju bezbjednosne i pravosudne potrebe žena, djevojaka i djevojčica, njihovih prioriteta, kao i na jačanje položaja žena.

- Pri razvoju i sprovođenju politike koja se tiče RSB-a, treba procijeniti na koji način će različite opcije uticati na žene, muškarce, djevojke, mladiće, djevojčice i dječake. Treba ženama i stručnjacima za rodna pitanja omogućiti puno učešće u procesu kreiranja politike.
- U politici koja se tiče RSB-a treba izričito obraditi bezbjednosne i pravosudne potrebe žena, djevojaka i djevojčica, probleme seksualnog nasilja, kao i potrebu da se žene promovisu kao ravnopravni učesnici u radu institucija sektora bezbjednosti.
- Treba izraditi nacionalne akcijske planove kojima bi se primijenile one rezolucije koje u sebi sadrže aktivnosti koje se tiču RSB-a. Nacionalni akcijski planovi treba da budu rezultat sveobuhvatnog, konsultativnog procesa, pri čemu organizacije žena treba da budu uključene u njihovu izradu, sprovođenje, nadgledanje i vrednovanje.
- Treba nadgledati i vrednovati: i) na koji način su pitanja žena, mira i bezbjednosti obrađena programima za RSB i ii)

primjenu nacionalnih akcionih planova.

- Treba uspostaviti sistem kojim bi se omogućilo da se pojedinci iz državnih organa i bezbjednosnih institucija smatraju odgovornima za primjenu obaveza određenih rezolucijama o ženama, miru i bezbjednosti, onako kako su te obaveze izvršene u politike nacionalne bezbjednosti, odbrane i RSB-a.

Učešće žena u procesima RSB-a i u institucijama sektora bezbjednosti

Rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti pozivaju države da preduzmu mjere na povećanju zastupljenosti žena u procesu postkonfliktnog planiranja i izgradnje mira – koji obuhvataju i procese RSB-a. One, takođe, zahtijevaju i da žene budu uključene u donošenje odluka u okviru mehanizama za sprječavanje, upravljanje sukobima i za njihovo rješavanje.

- Žene treba da na svim nivoima budu uključene u tijela koji upravljaju i vrše nadzor nad sektorom bezbjednosti, kao što su ministarstva, komisije za ljudska prava i institucije ombudsmana, a treba ostaviti prostora i za uključivanje onih polaznih informacija koje dolaze od ženskih OCD.
- Treba dati više ovlaštenja ženama i ženskim OCD, kako bi one na smislen način učestvovala u procesima RSB-a (vidi Odjeljak 1). Za ovo će možda biti potrebno da se sprovedu posebne konsultacije sa ženama, pri čemu će biti neophodno da im se obezbijede prevoz i briga o djeci, ili da se primjene izgradnja kapaciteta i mentorstvo kako bi žene stekle odgovarajuće vještine i usvojile znanje. Stvaranje koalicija među ženskim OCD može omogućiti ženama da se njihov glas dalje čuje.
- Treba primijeniti strategije kojima se ženama omogućava da dobiju visoke činove i položaje u oružanim snagama, u policijskoj službi, institucijama odbrane i pravosuđu (vidi Odjeljak 2).

Reforma odbrane

Rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti daju smjernice koje se tiču sprovođenja rodno odgovornih programa RDR (vidi Odjeljak 3) i bezbjednosne provjere pripadnika oružanih i bezbjednosnih snaga.

- Treba obraditi specifične potrebe muškaraca i žena bivših boraca, kao i žena i djevojaka pridruženih oružanim snagama i naoružanim grupama, te njihove djece.
- Grupe žena treba uključiti u proces planiranja i sprovođenja programa RDR, posebno kada su korisnici tih programa žene i tokom reintegracije bivših boraca.
- Treba sprovesti aktivnosti kojima bi se smanjile mogućnosti da po povratku bivših boraca u civilne zajednice dođe do povećanja seksualnog nasilja.

Odjeljak 2

Spisak koraka kojima se promoviše učešće žena na vodećim pozicijama u oružanim snagama i policiji

- ✓ Visok nivo podrške profesionalnom napretku žena
- ✓ Nepostojanje formalnih prepreka - poput isključivanja žena iz nekih oblika službe ili sa nekih funkcija
- ✓ Ravnopravni kriterijumi za unaprjeđivanje
- ✓ Određivanje ciljeva i politike za unaprjeđenje žena
- ✓ Odjeljenje zaduženo za pružanje podrške i kontrolu nad unaprjeđivanjem žena
- ✓ Udruženje žena
- ✓ Program mentorstva
- ✓ Radna sredina koja je omogućava usklađenost profesionalnog i porodičnog života
- ✓ Dodatna obuka, ukoliko je to neophodno
- ✓ Promjena stavova koji su diskriminatorne prirode

Odjeljak 3

Lekcije naučene tokom sprovođenja rodno odgovornog RDR-a

- Omogućiti da se mirovnim sporazumima žene i djevojke pridružene oružanim snagama/naoružnim grupama i njihova djeca smatraju korisnicima procesa RDR
- Prilikom planiranja i sprovođenja RDR-a, saradivati sa ženskim OCD
- Napraviti procjenu potreba u koju će biti uključene sve zainteresovane strane, pri čemu će žene biti uključene u svim fazama procjene i na svim nivoima
- Svo osoblje zaduženo za RDR treba da prođe obuku o rodnom pitanjima
- Potruditi se da mjesta na kojima se vrši demobilizacija budu bezbjedna za žene i djevojke, što se može postići i prisustvom ženskog osoblja
- Podstaknuti žene i djevojke koje prolaze kroz proces RDR da osnuju sopstvene grupe i mreže
- Postaviti kao prioritet rehabilitaciju i društveno-ekonomsku reintegraciju muškaraca i žena
- RDR povezati sa programima za bezbjednosnu provjeru, prikupljanje malokalibarskog naoružanja, bezbjednosnim inicijativama na nivou lokalnih zajednica i RSB.

- Treba obezbijediti da pripadnici novoformiranih ili obnovljenih oružanih i policijskih snaga prođu bezbjednosnu provjeru u smislu da li su počinili neko krivično djelo seksualnog nasilja ili da li su na neki drugi način prekršili međunarodno humanitarno pravo i ljudska prava, pri čemu posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti žrtava seksualnog nasilja.

Reforma policije

Kako bi se ispoštovale obaveze određene rezolucijama o ženama, miru i bezbjednosti, u procesima reforme policije treba dati prioritet rodno odgovornom sprovođenju zakona, pružanju pomoći žrtvama seksualnog nasilja i krivičnom gonjenju odgovornih za nasilje nad ženama, djevojkama i djevojčicama u oružanim sukobima.

- Treba reformisati nadležnosti policije, operativnu praksu, obuku, sistem podsticajnih mjera, mjerenje učinka, sistem prijema osoblja i sistem određivanja odgovornosti, kako bi se u svima njima prednost dala rješavanju problema rodno nasilja (RN). Razmotriti mogućnost osnivanja specijalizovanih policijskih jedinica, u kojima će biti zaposleni i muškarci i žene, a koje će biti povezane sa socijalnim i pravnim službama koje pružaju pomoć žrtvama RN (vidi Odjeljak 4).
- Opredijelite sredstva za sprječavanje seksualnog nasilja, istražne radnje i krivično gonjenje u slučajevima seksualnog nasilja, kao i za pružanje pomoći žrtvama i njihovu zaštitu.

Tranzicijska pravda i reforma sektora pravosuđa

Pravda i bezbjednost su međusobno isprepletane. Stoga, rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti zahtjevaju reforme u sektoru pravosuđa kako bi se omogućilo poštovanje i zaštita ljudskih prava žena, djevojaka i djevojčica, te primjena strategija kojima se obrađuju potrebe žena, djevojaka i djevojčica i njihovi prioriteti.

- Treba sprovesti reformu zakona i sudskih procedura, praksi i

obuka za rad na slučajevim RN-a, u skladu sa međunarodnim standardima, pri čemu treba postaviti posebne odredbe za krivično gonjenje počinitelaca i pružanje podrške žrtvama.

- Treba poboljšati dostupnost institucija pravosuđa ženama i djevojkama tako što će se podržati rad službi za pravnu pomoć, advokatskih pomoćnika, OCD i uopšte omogućiti dostupnost pravde svima.
- Treba raditi sa sukobom zahvaćenim zemljama kako bi se u njima podržali kapaciteti za sprovođenje istrage i krivično gonjenje počinitelaca krivičnih djela nasilja počinjenog nad ženama tokom oružanih sukoba i kako bi se održao pritisak sa lokalnog i međunarodnog nivoa da se počinioci krivično gone.

Pripreme za slanje u mirovne misije

Rezolucije o ženama, miru i bezbjednosti posvećuju posebnu pažnju načinu na koji države pripremaju svoje osoblje za mirovne misije.

- Praktičnu obuku o pitanjima koja se tiču žena, mira i bezbjednosti, uključujući tu i sprječavanje seksualnog nasilja, treba uvrstiti u obuku za vojsku i policiju, uz dodatnu specijalnu obuku za pojedinačne misije za učesnike mirovnih misija (vidi Odjeljak 5).
- Treba uspostaviti pravila ponašanja i mehanizme za određivanje odgovornosti kojima bi se rješavali slučajevi seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja i omogućiti da počinioci budu pozvani na odgovornost i da to bude jasno vidljivo u zemlji domaćinu.
- Treba osnovati posebne jedinice koje će predvoditi i nadgledati sprovođenje politike, strategija i obuke koje za cilj imaju povećanje regrutovanja žena i slanje većeg broja žena u mirovne operacije.

Tokom oružanog sukoba

Rezolucijama o ženama, miru i bezbjednosti se od strana umiješanih u oružani sukob zahtijeva da se u potpunosti pridržavaju međunarodnog prava koje se odnosi na prava i zaštitu žena, djevojaka i djevojčica, da odmah prekinu sve čino ve seksualnog nasilja i da usvoje specijalne mjere kojima bi se civili zaštitili od seksualnog nasilja.

- Treba bilježiti i razmijeniti strategije za zaštitu civila od seksualnog nasilja tokom oružanog sukoba, uključujući i one koje sprovode učesnici koji nijesu sa državnog nivoa.

? Pitanja vezana za žene, mir i bezbjednost za procjenu RSB-a

Pitanja koja se tiču žena, mira i bezbjednosti treba uvrstiti u svaku procjenu RSB. Ovim će se unaprijediti sveobuhvatnost procjene i omogućiti da u proces RSB budu uključena ona pitanja koja su obrađena u okviru ovih rezolucija savjeta bezbjednosti. Ključna pitanja koja treba postaviti obuhvataju:

U vezi sa procesom procjene

- Da li su u pravilima službe uvrštene bezbjednosne i pravosudne potrebe i prioriteti žena, djevojaka i djevojčica?

Odjeljak 4

Usluge koje se pružaju žrtvama seksualnog nasilja u Istočnom Timoru¹

Jedinica za ranjive osobe (JRO) je osnovana u okviru Nacionalnih policijskih snaga Istočnog Timora kako bi se bavila slučajevima silovanja, pokušaja silovanja, nasilja u porodici, zlostavljanja djece, zanemarivanja djece, nestalih osoba, zlostavljanja od strane skrbnika i seksualnog uznemiravanja. JRO omogućava pristup imenovanim policijskim službenicima ove službe i žrtvama rodno nasilja i onima koji im pružaju usluge. Čine se napori da se u svim JRO zaposlene žene policijski službenici kako bi ispitivale žene žrtve. Od kada su JRO osnovane, povećao se broj prijavljenih slučajeva RN jer su ove službe podržale saradnju između policije i OCD.

Uz tijesnu saradnju sa OCD, osnovana je funkcionalna mreža službi koje se bave problemima žrtava nasilja u porodici i seksualnog nasilja i zlostavljane djece. Mreža obuhvata „sigurnu sobu“ u državnoj bolnici, omogućavanje medicinskog i forenzičkog ispitivanja, psihosocijalno savjetovanje, sklonište i pravnu pomoć. OCD su uključene u pružanje velikog broja ovih usluga, kao i u javno obrazovanje i podizanje svijesti javnosti.

- Da li su u timove za procjenu uključene žene i muškarci i stručnjaci za rodna pitanja?
- Da li će razgovori biti sprovedeni sa ženskim i muškim osobljem institucija sektora bezbjednosti, ženskim OCD, stručnjacima za rodna pitanja i ženama, muškarcima, djevojkama, mladićima iz lokalnih zajednica?
- Da li su donesene odredbe kojima će se omogućiti ženama da učestvuju u procjeni, poput ciljnih grupa namijenjenih isključivo ženama, prevoza, brige o djeci ili zaštite?
- Da li su podaci razvrstani po polu i starosti?

U vezi sa bezbjednosnim institucijama

- Na koji način institucije sektora bezbjednosti prepoznaju i obrađuju specifične bezbjednosne i pravosudne potrebe žena, muškaraca, djevojaka, mladića, djevojčica i dječaka?
- Da li postoje odgovarajući nacionalni i institucionalni zakoni o bezbjednosti i odbrani, politike i protokoli u vezi sa rješavanjem specifičnih problema žena, muškaraca, djevojaka, mladića, djevojčica i dječaka i promovisanjem učešća žena?
- Da li osoblje sektora bezbjednosti ima dovoljno kapaciteta, omogućenih putem obuke i obezbjeđivanja sredstava, da riješi različite bezbjednosne potrebe žena, muškaraca, djevojaka, mladića, djevojčica i dječaka?
- Koje specijalne mjere postoje za rješavanje problema seksualnog nasilja?
- Na koji način su ženske OCD, ministarstva za rodna pitanja/pitanja žena i stručnjaci za rodna pitanja uključeni u nadzor nad sektorom bezbjednosti i u kojoj mjeri sarađuju sa institucijama sektora bezbjednosti?
- Koliki je broj žena u policiji/vojsci/institucijama pravosuđa i ostalim institucijama sektora bezbjednosti i da li su one

Odjeljak 5

Obuka vojske o zaštiti civila od seksualnog nasilja

- Zaštitu civila od seksualnog nasilja treba uvrstiti u osnovni nastavni plan i program vojne obuke, kao i u specijalnu obuku za pojedinačne misije
- Usredsrijediti se na praksu, a ne na teorijsko znanje
- Odgovor na seksualno nasilje uvrstiti u praktičnu obuku
- Uključiti ženske OCD
- Uvrstiti:
 - Procjenu rizika
 - Prikupljanje podataka i analizu
 - Povezivanje sa lokalnim zajednicama
 - Protokole za upućivanje na druge relevantne službe
- Napraviti strategije za fizičku zaštitu, poput specijalnih patrola, koje će odgovarati datom kontekstu
- Uvrstiti slučajeve seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja, ali se ne ograničavati samo na njih

zastupljene u najvišim činovima/na najvišim instancama?

- Da li postoje odgovarajuće inicijative za povećanje zapošljavanja, zadržavanja na poslu i za profesionalno napredovanje žena?

U vezi sa procesom RSB-a

- Da li žene učestvuju i da li su zastupljene u upravljačkim odborima RSB-a (npr. putem predstavnica mreže ženskih OCD ili ministarstva za rodna pitanja/pitanja žena)?
- Da li su žene i muškarci sa lokalnog nivoa konsultovani?

Dodatne informacije

Publikacije

Bastick, M., Grimm, K. i Kunz, R., **Sexual Violence in Armed Conflict, Global Overview and Implications for the Security Sector (Seksualno nasilje u oružanim sukobima, pregled na svjetskom nivou i njegove implikacije na sektor bezbjednosti)**, Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF), 2007.

Genderforce, **Good and Bad Examples – Lessons Learned from Working With UNSCR 1325 in International Missions (Dobri i loši primjeri – lekcije naučene iz rada po Rezoluciji 1325 Savjeta bezbjednosti UN-a u međunarodnim misijama)**, 2007.

Organisation for Economic Co-operation and Development, **OECD DAC Handbook on Security System Reform, Section 9: Integrating Gender Awareness and Equality (Priručnik OECD DAC o reformi sistema bezbjednosti, Poglavlje 9: Integracija svijesti o rodnom pitanjima i ravnopravnosti)**, 2009.

UN Development Programme & United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), **Policy Briefing Paper: Gender-Sensitive Police Reform in Post-Conflict Societies (Rodno odgovorna reforma policije u postkonfliktnim društvima)**, 2007.

UNIFEM & UN Department of Peacekeeping Operations, **Addressing Conflict Related Sexual Violence - An Analytical Inventory of Peacekeeping Practice (Rješavanje problema seksualnog nasilja u konfliktnim situacijama - analitički pregled prakse koja se primjenjuje u mirovnim operacijama)**, 2010.

Valasek, K., The UN International Research and Training Institute for the Advancement of Women (UN-INSTRAW), **Securing Equality, Engendering Peace: A Guide to Policy and Planning on Women, Peace and Security (Obezbijediti jednakost, učiniti mir rodno osjetljivim: Vodič za politiku i planiranje po pitanjima žena, mira i bezbjednosti)**, 2006.

Organizacije

DCAF Gender and Security Programme (DCAF program o rodnom pitanjima i bezbjednosti) - <http://www.dcaf.ch/gssrtoolkit>

UN Action Against Sexual Violence in Conflict (UN-ova akcija protiv seksualnog nasilja tokom sukoba) - www.stoprapenow.org

UN-INSTRAW Gender, Peace and Security Programme (UN-INSTRAW program o rodnom pitanjima, miru i bezbjednosti) - <http://www.un-instraw.org/peace-and-security/programme-page/>

Set priručnika o rodnom pitanjima i RSB-u sadrži:

1. Reforma sektora bezbjednosti i rodna pitanja
2. Reforma policije i rodna pitanja
3. Reforma sistema odbrane i rodna pitanja
4. Reforma pravosuđa i rodna pitanja
5. Reforma kaznenog sistema i rodna pitanja
6. Upravljanje granicama i rodna pitanja
7. Parlamentarni nadzor nad sektorom bezbjednosti i rodna pitanja
8. Donošenje politike nacionalne bezbjednosti i rodna pitanja
9. Nadzor civilnog društva nad sektorom bezbjednosti i rodna pitanja
10. Privatne vojne i zaštitarske kompanije i rodna pitanja
11. Procjena, nadgledanje i vrednovanje RSB-a i rodna pitanja
12. Obuka o rodnom pitanjima za zaposlene u sektoru bezbjednosti
13. Primjena rezolucija o ženama, miru i bezbjednosti u reformi sektora bezbjednosti

Aneks o međunarodnim i regionalnim zakonima i podzakonskim aktima

Svaki od ovih Priručnika i Praktikum je dostupan na internet adresama: www.dcaf.ch, www.un-instraw.org i www.osce.org/odihr.

Ovaj praktikum je pripremila Megan Bastik iz DCAF-a, na osnovu Priručnika 13 čiji su autori Megan Bastik i Danijel de Tores iz DCAF-a.

¹ UNFPA, *Gender-Based Violence in Timor-Leste: A Case Study (Rodno nasilje u Istočnom Timoru: studija slučaja)*, 2005, http://www.unfpa.org/women/docs/gbv_timorleste.pdf; UNFPA, Terms of Reference: International Referral Network Project Coordinator: GBV Sub-Project, (Pravila službe: projektni koordinator međunarodne mreže za upućivanje na druge službe: podprojekat o RN-u), 2010, <http://ocha-gwapps1.unog.ch/rwires.nsf/db900SID/OCHA-83Z4LC?OpenDocument>; H. Myrntinen, *Poster Boys No More: Gender and SSR in Timor-Leste (Poster Ne više momci: Rodna pitanja i RSB u Istočnom Timoru)*, DCAF, 2009, <http://www.dcaf.ch/publications/kms/details.cfm?lng=en&id=111804&nav1=5>.